

Zeki Sarıhan

23 Nisan 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi , ülkenin yönetimine el koydu ve art arda kanunlar çıkarmaya başladı.

İlk çıkarılan kanun, hayvan vergisiyle ilgiliydi. O tarihlerde Türkiye'nin yüzde doksanı köylülerden oluşuyordu ve gelir kaynakları kıt, üstelik fena halde borçlu olan devletin en büyük gelir kaynağı köylülerden alınan vergilerdi.

Çiğçinin ürünlerinin onda biri Aşar vergisi olarak alınıyordu ama ürünün ne kadarının alınacağı vergi memurlarının keyfine kalmış gibiydi. Köylüler, bu nedenle harmanlardaki ürünlerinin bir kısmını saklardı.

Hayvan vergisi de köylülere çok ağır geliyordu. Bu nedenle vergi toplayan mültezimlerin görevlileri gelmeden hayvanlarının bir kısmını derelere, tepelerin ardında görünmeyen yerlere saklardı.

Hayvan vergisi 12 Ocak 1920'de açılan son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nde de gündeme gelmişti. Hükümet bu verginin o tarihte dört misli alınan miktarını sekiz misline çıkarılmasını istiyordu. Meclis kanunu görüşürken İngilizler İstanbul'u işgal etmiş, Meclis'i basmış, Meclis de güven içinde toplanacağı bir zamana kadar kendini tatil etmişti.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal Paşa, bu Meclis'in Ankara'da çalışmalarına devam etmesini isteyince, yeni katılanlarla birlikte 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan mebuslar, hayvan vergisini görüşmeye İstanbul'da kaldıkları yerden devam ettiler.

Bu verginin köylülerin şikâyetine sebep olacak sekiz misli değil de, eskisi gibi dört misli alınmasına karar verildi.

Ankara'da kurulan yeni hükümetin de şiddetle bütçeye ihtilaç duymasına rağmen verginin artırılmamasının nedeni, köylüleri Kuvayı Milliye'nin yanına çekmekti. Çünkü İngilizler ve Padişah Hükümeti, Kuvayı Milliyecilerin birer zorba, maceracı ve Türkiye'yi savaşa sokan İttihat ve Terakki Partisi'ne mensup olduğunu ileri sürüyor, böylece halkı kokutarak çeşitli yerlerde isyanlar kışkırtıyordu. Köylüleri kazanmak için bu Meclis onların beğeneceği kanunlar çıkarma ihtiyacını duyuyordu.

Meclisin açılmasının beşinci gününde, daha hükümet bile kurulmadan Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey, içkinin yasaklanmasını isteyen bir kanun önerisi yaptı. Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey, dindar bir insandı. İçkinin İslam dininde günah olmasından hareket ediyordu. Fakat içki o zamana kadar kanunen yasak değildi. Geçmiş devirlerde bazı padişahlar bunu yasaklamaya kalkmış fakat bununla baş edememişlerdi.

Ankara'da Meclis'i meydana getiren mebusların çoğu din işleriyle dünya işlerini birbirinden ayıracak bir anlayışla yetişmişlerdi. Yeni devlet din kuralları üzerine kuruluyor değildi. Amacı memleketi dış istilacılardan kurtarmaktı. Mebusların birçoğu da içki içiyordu.

Fakat Ali Şükrü Bey'in önerisine Hükümet ve Meclis bir kalemde "Hayır" diyemediler. Bunun nedeni, içkiyi yasaklayarak dindar halka Kuvayı Milliye'yi sevdirmektir. Tıpkı hayvan vergisinde olduğu gibi.

Ali Şükrü Bey, kanun teklifinde, her türlü alkollü içkinin yapımı, yurda sokulması, alınıp satılması, kullanılmasının yasaklanması isteniyordu. Öneride haram olmasından başka içki alışkanlığının birçok kötülüğün hatta felaketin nedeni olduğu da belirtiliyordu.

Ali Şükrü Bey'in bazı halk kesimlerinden alacağı destekten başka elini güçlendiren bir olgu vardı. İçki Amerika Birleşik Devletlerinde de yasaktı. O, içkinin Rusya'da da yasak olduğunu

söylüyordu. Biri kapitalist, biri komünist iki ülkeyi örnek verip dinin emri de hatırlatılınca önerinin önünde durmanın zor olduğu anlaşılıyor.

Üstelik içkiyi yasaklayan bu Kuvayı Milliye Meclisi, dindar halkın gözünde puan bile kazanırdı.

Ancak yasağın kabul edilmesi kolay olmadı.

Öneri önce Adalet, Maliye, Sağlık ve Din İşleri Komisyonlarına gönderildi.

Adalet Komisyonu Meclis'e gönderdiği raporunda, önerinin "şimdilik" reddini istedi. Gerekçe olarak Meclis'in şimdi yapacak daha önemli işleri olduğu, konunun ileride normal hale dönülünce çeşitli yönleriyle ele alınabileceği bildirildi.

Sağlık Komisyonu "Yasaklayalım" görüşünü belirtti. Bunun için Ceza Kanunu'nda sarhoş olup milleti rahatsız edenleri cezalandıran 265. maddenin değiştirilmesini önerdi. Kanun kabul edilirse yalnız sarhoş olmak değil, içki üretmek, satmak, içmek de yasak olacaktı.

Maliye Komisyonu, yasağa karşı olduğunu bildirdi. Önemli bir gerekçesi de vardı. Avrupa ülkelerine geçmişte yapılmış genel borçların (Düyunu Umumiye'nin) bir kısmı içkiden alınan vergilerle ödenmekteydi. İçkiden alınan vergi elde edilemeyince bu borçları ödemek daha da zorlaşmayacak mıydı?

Din İşleri Komisyonu, beklendiği gibi içkinin yasaklanması taraftarıydı.

Maliye Bakanı Hakkı Behiç Bey'in başka itirazları da vardı: İçki yasaklanırsa bağcılık yapanlar ne ile geçineceklerdi?

İçkiden alınan verginin yerine hükümetin yeni bir gelir koyması için konu Bakanlar Kuruluna

havale edildi.

Hükümet, bu yeni vergi için “Komisyonlar birlikte toplansın bir çözüm bulsun” önerisini getirdi. Belli ki işi yokuşa sürüyordu.

Başka bir sorun daha vardı: İçki Hıristiyanlara da yasaklanacak mıydı?

Daha başka bir sorun da gündeme getirildi:

Kanun çıkarmak kolaydı da bunu uygulamak o kadar kolay mıydı? En sert Osmanlı padişahları bile bunda başarılı olamamışlardı.

Yasağı denetleyecek sayıda polis yoktu. Her 320 kilometrekareye bir polis düşüyordu. Bu kadar az polisle yasak nasıl denetlenecekti?

Konu Meclis’e gitti, geldi, konunun görüşülmesi birkaç kez ertelendi. Sert tartışmalara neden oldu. Ancak 14 Eylül 1920 günü sıra oylamaya geldi.

Oylar eşit çıkmasın mı? 71 kişi “Evet”, 71 kişi de “Hayır” dedi. 3 kişi çekimser kaldı. Meclis’te o gün oturuma başkanlık yapan Konya Mebusu Vehbi Bey’in kabul oyu ile bir taraf ağır basabildi.

Sekiz maddelik yasada içki yapmak, dışarıdan içki getirmek, satmak ve içmek yasaklandı.

Yasağa uymayanlar için içkinin her okkası için 50 lira para cezası getirildi. (Millet vekilleri 100 lira maaş alıyorlardı)

Yakalanan içkiler imha edilecekti. Ceza parasını veremeyenler üç aydan bir yıla kadar hapsedilecekler, memur iseler görevlerinden atılacaklardı. Bunun temyizi de yoktu.

İçki yapımında kullanılan bütün araçlara el konulacak, mevcut içki kapları mühürlenecek, iki ay içinde dış ülkelere ihracına izin verilecek, iki aylık sürenin sonunda kalan içkiler dökülecekti...

Yalnız tıpta kullanılan ispirtolu maddeler, denetimli bir biçimde Sağlık Bakanlığınca kullanılabilirdi.

Kanun, Resmi Gazete'de 28 Şubat 1921'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Tahmin edileceği gibi kanun uygulanamadı. İçki üretenler de, satanlar da, içenler de bunu gizli olarak yaptılar.

Devlet ileri gelenlerinin ihtiyacı olan içkileri de Ankara Polis Müdürü Dilaver Bey'in emrindeki görevliler bulup getiriyordu! İçkinin adı bu nedenle "*Dilaver Suyu*" olmuştu.

Sorun, Büyük Zaferden sonra İzmir ve İstanbul'da TBMM kanunlarının geçerli hale gelmesiyle daha da çetrefil bir hal aldı. Buralarda halk işçi serbestliğine muhafazakâr bölgelerden daha alışkındı. Bu kentlerde epey Hıristiyan vardı ve içki onların dininde haram değildi. Meyhaneleri kapatmak da zor olacaktı.

Kanun, bazı maddeleri yumuşatılarak 1926'ya kadar yürürlükte kaldı.